

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2016. november 25.
(OR. en)

14886/16

AGRI 636
AGRIORG 100
AGRIFIN 120

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Jordi AYET PUIGARNAU igazgató
Az átvétel dátuma:	2016. november 24.
Címzett:	Jeppé TRANHOLM-MIKKELSEN, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2016) 724 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK A tejsiaci helyzet alakulása és a „tejágazati csomag” rendelkezéseinek alkalmazása

---

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2016) 724 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2016) 724 final

Brüsszel, 2016.11.24.
COM(2016) 724 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A tejpiaci helyzet alakulása és a „tejágazati csomag” rendelkezéseinek alkalmazása

{SWD(2016) 367 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A tejpiaci helyzet alakulása és a „tejágazati csomag” rendelkezéseinek alkalmazása

1. HATÁLY

A 2012 márciusában közzétett (és az 1308/2013/EU rendeletbe¹ – a „közös piacszervezésről szóló rendeletbe” később beépített) „tejágazati csomag”^{2,3} 2012. október 3. óta hatályos és 2020. június 30-ig továbbra is alkalmazandó jogalkotási rendelkezések gyűjteménye.

A közös piacszervezésről szóló rendelet 225. cikkének b) pontja arról rendelkezik, hogy a Bizottság két jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: az egyiket 2014. június 30-ig, a másikat pedig 2018. december 31-ig. A jelentéseknek ki kell térniük a tej- és tejtermékágazatban bekövetkezett piaci fejleményekre, és különösen a 148–151. cikknek, a 152. cikk (3) bekezdésének, a 157. cikk (3) bekezdésének (a „tejágazati csomag rendelkezéseinek”) hatására, értékelve a hátrányos helyzetű régiók tejtermelőire és tejtermelésére gyakorolt hatásokat a termelés e régiókban való fenntartásának általános célkitűzése tekintetében. A jelentéseknek ki kell térniük a mezőgazdasági termelőket közös termelési megállapodások megkötésére ösztönző lehetséges intézkedésekre, valamint a megfelelő javaslatokra is.

A rendelet által előírt két jelentés közül az elsőt a Bizottság 2014. június 13-án fogadta el⁴.

A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2015. szeptember 7-én tartott rendkívüli ülésén⁵ a Bizottság – a nehézségekkel jellemzett piaci helyzet fényében – a tejágazati csomagról szóló, eredetileg 2018-ra tervezett jelentés 2016-ra történő előrehozását javasolta.

A szlovák elnökség az ellátási lánc működését a 2016 második felére kiterjedő hivatali ideje alatt prioritásként jelölte meg, és ezt a témakört a mezőgazdasági piacokat vizsgáló munkacsoport megvizsgálta.

Ez a jelentés a tagállamok egy kérdőívre adott válaszain és a végrehajtási szabályokban⁶ előírt értesítéseken alapul. A tejágazati csomag rendelkezései keretében a termelői szervezetekre

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 671. o.).

² A 261/2012/EU rendelet (HL L 94., 2012.3.30., 38. o.).

³ Nem tévesztendő össze a 2014–2016 közötti időszakban a tejágazat tekintetében végrehajtott különböző támogatási csomagokkal.

⁴ http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/com-2014-354_hu.pdf

⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/commissioner-speeches/pdf/katainen-agri-council-07-09-2015_en.pdf

vonatkozóan a Közös Kutatóközpont Technológiai Jövőkutató Intézetétől megrendelt független tanulmányból származó adatok szintén hozzájárulnak az elemzéshez.

2. A TEJ- ÉS TEJTERMÉKEK PIACI HELYZETÉNEK ALAKULÁSA

Mivel a tej és a tejtermékek ára 2013 végére és 2014 elejére minden addiginál magasabbra emelkedett, a tejágazat a kereslet és kínálat világviszonylatban tapasztalható egyensúlytalanságának szakaszába került, amely 2015 során és 2016 első felében jellemezte a piacot. Míg a globális kereslet a 2014 augusztusában bevezetett orosz importtilalom, valamint a Kínába irányuló import 2015 első felében bekövetkezett lassulása miatt visszaesett, a globális kínálat – az ártámogatás és a kedvező időjárási viszonyok hatására – felélénkült.

A Bizottság 2014 szeptembere óta megszakítás nélkül hatályban tartja a biztonsági hálószerkezeit. A sovány tejpport 2015 júliusa óta kínálják fel intervenció céljára.

A piaci feltételek 2016 tavasza, azaz az uniós tejtermékek árának mélypontról való kikerülése óta javulnak. Ezek a pozitív jelek még nem nyilvánultak meg jobb termelői tejárakban, becslések szerint azonban a tendencia 2016 augusztusa óta változik.

A tejure és a tejtermékekre vonatkozó középtávú kilátások továbbra is kedvezőek. A globális és a hazai kereslet várhatóan még mindig fokozatosan emelkedik, lehetőséget biztosítva arra, hogy az uniós tejágazat javítsa termelési potenciálját, valamint a világpiaci helyzetét és részesedését.

A piaci helyzet és kilátások alakulására vonatkozó részletesebb információk az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban találhatóak.

3. A „TEJÁGAZATI CSOMAG” RENDELKEZÉSEINEK ALKALMAZÁSA⁷

A tejágazati csomag különböző hatályú és alkalmazási körű rendelkezések sorozatát tartalmazza. A kötelező szerződésekre vonatkozó rendelkezések **valamennyi** tejbegyűjtési rendszer szempontjából relevánsak lehetnek. A termelői szervezetekre és a kollektív tárgyalásokra vonatkozó rendelkezések azonban általában azokban a tagállamokban relevánsabbak, ahol a szövetkezetek kevésbé fejlettek.

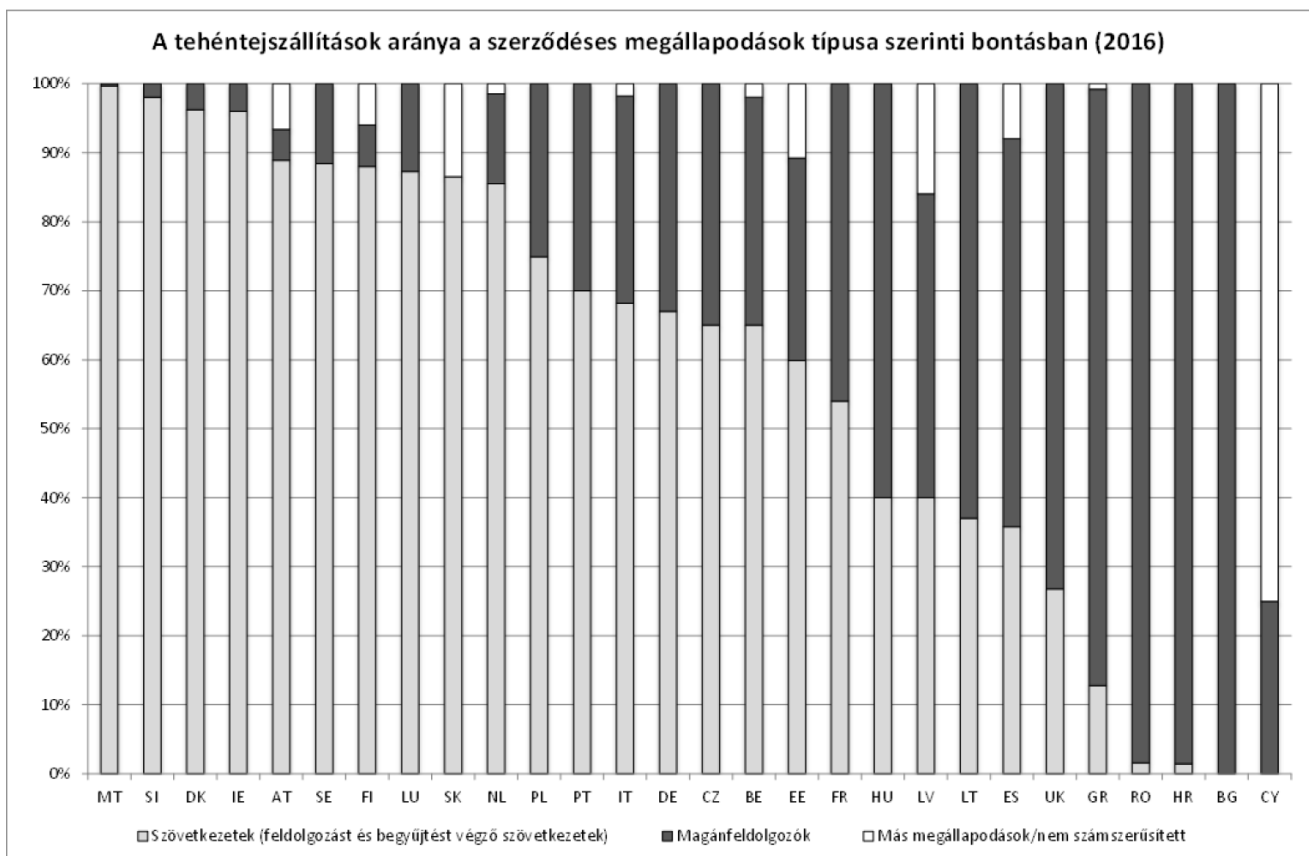
⁶ A Bizottság 511/2012/EU végrehajtási rendelete (2012. június 15.) az 1234/2007/EK tanácsi rendelet értelmében a tej- és tejtermékágazatban a termelői és a szakmaközi szervezetekkel, valamint a szerződések megkötésére irányuló tárgyalásokkal és a szerződéses viszonyokkal kapcsolatban teljesítendő értesítésekről.

⁷ A tejágazati csomagnak a http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/index_en.htm honlapon vázlatosan bemutatott eszközei.

A kollektív tárgyalásokra vonatkozó rendelkezések az elismert termelői szervezetekbe tömörült termelőkre korlátozódnak, amennyiben a nyers tejszóra nem vonatkozik a mezőgazdasági termelő szövetkezeti tagságából fakadó szállítási kötelezettség⁸.

Az 1. diagram szerződéses megállapodások szerinti bontásban mutatja be a tehéntejtermelés arányára vonatkozó becslést. **A tejágazati csomagnak a termelői szervezetekre és a kollektív tárgyalásokra vonatkozó rendelkezései az uniós tehéntejszállítás (például a szövetkezeten kívüli szállítás) mintegy 36 %-a szempontjából relevánsak.**

1. diagram Szerződéses kapcsolatok

Az alábbi alszakaszok a tejágazati csomag egyes rendelkezései végrehajtásának állapotát ismertetik. A kötelező szerződésekkel és a termelői szervezetekkel kapcsolatos helyzet alakulására vonatkozó részletesebb információk az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban találhatóak.

⁸ Vannak olyan szövetkezetek, amelyek begyűjtik és feldolgozzák a tejet, és vannak mások, amelyek csak begyűjtéssel foglalkoznak. Versenyjogi szempontból az 1218/2010/EU szakosítási csoportmentességi rendelet hatálya kiterjedhet a feldolgozó szövetkezetek tevékenységeire. A csak tejbegyűjtéssel foglalkozó és a tejágazati csomag rendelkezéseinek hatályán kívül eső szövetkezetek helyzetét a versenyjogi szabályok alapján eseti alapon kell értékelni.

3.1. Kötelező szerződések (148. cikk)

A közös piacszervezésről szóló rendelet 148. cikkének hatálya alá tartozó kötelező szerződések 13 tagállamban végzett uniós tejszállítás 41 %-ára vonatkoznak.

1. táblázat Kötelező szerződések

Tagállam	Nemzeti jogszabályok	A szerződések legrövidebb időtartama	Írásbeli szerződések/Kötelező ajánlatok
Franciaország	2011. április	5 év	szerződések+ajánlatok
Olaszország	2012. március	1 év	szerződések+ajánlatok
Spanyolország	2012. október	1 év	szerződések+ajánlatok
Litvánia	2012. október	–	szerződések
Magyarország	2012. december	6 hónap	szerződések
Szlovákia	2012. december	–	szerződések
Horvátország	2013. június	6 hónap	szerződések
Ciprus	2013. június	1 év	szerződések
Portugália	2013. június	6 hónap	szerződések+ajánlatok
Bulgária	2013. november	6 hónap	szerződések
Románia	2014. február	6 hónap	szerződések+ajánlatok
Szlovénia	2015. január	1 év	szerződések
Lengyelország	2015. október	–	szerződések

Bulgáriában, Franciaországban, Olaszországban, Lengyelországban és Romániában a kötelező írásbeli szerződések csak a termelők és az első felvásárlók közötti kapcsolatra vonatkoznak. Más tagállamokban a feltételek a mezőgazdasági termelők és a feldolgozók közötti láncon belüli összes szállítói kapcsolatra vonatkoznak.

A mezőgazdasági termelők és a szövetkezetük közötti szállítási szerződések, valamint a helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzatok nem tartoznak a tejágazati csomag hatálya alá. E szerződések és szabályzatok azonban tartalmazhatnak a közös piacszervezésről szóló rendelet 148. cikkének rendelkezéseihez hasonló rendelkezéseket.

A tejágazati csomag rendelkezései az Egyesült Királyságban 2012-ben arra ösztönözték a termelőket és a feldolgozókat, hogy önkéntes gyakorlati szabályzatról állapodjanak meg⁹. A szabályzat a tejágazati csomagban található szerződésekhez hasonló szerződésekről rendelkezett, és az e tagállamban folytatott nyerstejtermelés több mint 85 %-át lefedte. A

⁹ http://www.dairyuk.org/images/2012_Voluntary_Code_of_Practice.pdf

szabályzat alkalmazásának a skót parlament által 2014-ben végzett felülvizsgálata nagyjából pozitív volt.

Belgiumban 2009 óta szintén érvényben vannak a termelők 85 %-át és a felvásárlók 98 %-át lefedő szakmaközi szabályzatok, amelyek különösen a minőséggel kapcsolatos megállapodásokat, a mezőgazdasági termelők és a felvásárlók által biztosítandó felmondási időre vonatkozó megállapodásokat, a fenntarthatóságra vonatkozó megállapodásokat és a termelői szervezetek szerepére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák.

Németországban a tejágazati csomag elfogadása előtt léteztek a nyerstejszállítás feltételeire irányadó kötelező szabályok, amelyek általában eleget tesznek a közös piacszervezésről szóló rendelet 148. cikkében meghatározott követelményeknek.

Spanyolországban 2015-ben az agrár-élelmiszeripari ágazati szereplők és különösen a tejágazati szakmaközi szervezet részvételével a helyes gyakorlatra vonatkozó, különböző önkéntes szabályzatokat és különböző szerződéseket¹⁰ vezettek be.

A (közös piacszervezésről szóló rendelet 148. cikke szerinti) kötelező szerződések, az önkéntes szabályzatok és a szövetkezeti kapcsolatok által együttesen biztosított lefedettséget tekintve **az összes uniós tejszállításnak jelenleg mintegy 95 %-ára vonatkozik valamilyen formában hivatalos megállapodás.**

3.2. Termelői szervezetek és azok társulásai (152. cikk (3) bekezdés)

A tejágazati csomag rendelkezései értelmében 11 tagállam **260 termelői szervezetet** ismert el 2015 végéig, amelyek többsége három tagállamban: Németországban, Franciaországban és Olaszországban működött. Közülük csak egy foglalkozik juhtejjével. A termelői szervezetek egyes tagállamokban történő elismerésére vonatkozó kritériumok jelenlegi helyzetét és az elismert termelői szervezetek számát e jelentés mellékletének A. táblázata foglalja össze.

3.2.1. A tagállamok termelői szervezetekre vonatkozó értékelése

A tagállamok többsége lát lehetőséget arra, hogy a területén termelői szervezetek és azokat tömörítő társulások működjenek; kivételt azok a tagállamok képeznek, amelyek úgy nyilatkoznak, hogy kielégítő módon működő, termelői csoportokra épülő szövetkezeti rendszerrel vagy struktúrákkal rendelkeznek. Az EU-ban a legfejlettebb termelői szervezeti struktúrával rendelkező Németország az új termelői szervezetek létrehozása helyett inkább a meglévő termelői szervezetek nagyobb struktúrákká (termelői szervezetek társulásává) történő átalakítása mellett érvel. Franciaországban a termelők szintén egyre nagyobb érdeklődést tanúsítanak a termelői szervezetek társulásai iránt.

A tehéntej termelése tekintetében elismert 259 termelői szervezet éves értékesíthető termelési mennyisége 2015-ben megközelítette az összes uniós tejszállítás 13 %-át **és a szövetkezeti csatornákon kívüli összes uniós tejszállítás 37 %-át.** A nagyobb mértékű felhasználás elmaradásának okai a következők:

¹⁰ <http://www.magrama.gob.es/es/megustalaleche/acuerdos-lacteos/>

1) a mezőgazdasági termelők nem ismerik eléggé a termelői szervezetekbe való belépés céljait, vonzatait és az abból fakadó előnyöket;

2) a termelői szervezetek létrehozásához hiányzó pénzügyi támogatás (amely bizonyos mértékben a hiányos információkkal is összefügg, mivel a vidékfejlesztés keretében léteznek lehetőségek).

A beszámolók szerinti egyéb okok a következők:

- A termelői szervezetek létrehozásához és elismeréséhez kapcsolódó adminisztratív és pénzügyi terhek.
- Az EU-13 egyes tagállamaiban az 1992 előtti szövetkezeti termelési rendszerről magánvállalkozásra áttért mezőgazdasági termelők esetlegesen tartózkodnak attól, hogy ismét kollektív struktúrákba lépjenek be. Az önállóság tágabb értelemben vett elvesztéséről is beszámoltak.
- A mezőgazdasági termelők nem ismernek olyan sikertörténeteket, amelyek helyesebb gyakorlatok visszaadására ösztönözhetnék őket.
- A termelői szervezeteknek és a termelői szervezetek társulásainak a versenyszabályokon belüli mozgásterével kapcsolatos bizonytalanság.
- Azt illető kétségek, hogy a termelői szervezetek képesek-e jobb eredményeket elérni kollektív tárgyalással, vagy hogy minden tagjuk számára képesek-e tejbegyűjtést biztosítani.

E hiányosságokból kiindulva a tagállamok több ötletet javasolnak az új termelői szervezetek létrehozásának ösztönzésére vagy a meglévő termelői szervezetek működésének javítására (és szélesebb körű megközelítéssel a mezőgazdasági termelők közös termelési megállapodások kötésére való ösztönzésére):

- A mezőgazdasági termelőket célzó figyelemfelkeltés a termelői szervezetek működésével és az azokban rejlő lehetőségekkel kapcsolatban.
- A termelői szervezetek munkatársai vezetési és tárgyalási készségeinek javítása.
- Pénzügyi támogatás nyújtása a termelői szervezetek létrehozására. A termelői szervezetek létrehozására szánt támogatás már létezik a második pilléren belül¹¹, bár azt csak 16 tagállamban¹² programozták. Ami az operatív oldalt illeti, a vidékfejlesztési politika már előír bizonyos intézkedéseket az együttműködés, a képzés/tanácsadás és a beruházások területén. Ezért az erre irányuló

---

¹¹ Az 1305/2013/EU rendelet 27. cikke: Termelői csoportok és szervezetek létrehozása.

¹² BE, BG, CY, EE, ES, FR, GR, HR, HU, IT, LT, LV, PL, PT, RO és SI.

kezdeményezéseknek az új eszközök kialakítása helyett inkább a már rendelkezésre álló eszközök jobb kihasználása felé kell mutatniuk.

- Feldolgozási kapacitásra irányuló beruházás céljából pénzügyi ösztönzők biztosítása a termelői szervezetek és a szövetkezetek számára a saját tejük feldolgozása és a végső hozzáadott értékből való jobb részesedés érdekében. Erre már vannak lehetőségek a vidékfejlesztés keretében¹³.
- A termelői szervezetek előnyben részesítése a támogatási programokhoz hozzáféréssel rendelkező egyéni termelőkkel szemben: támogatások formájában, a támogathatósági kritériumok megállapításakor kiemelt helyen kezeléssel vagy magasabb társfinanszírozási arányok megállapításával.

3.2.2. A termelői szervezetek és a termelők képviselőinek álláspontja

A tejágazati csomag értelmében elismert összes termelői szervezettel kapcsolatfelvételre került sor egy arra irányuló felmérés elvégzése érdekében, hogy miért hozták létre a szervezetüket, és a tagjaiknak milyen előnyeik és hátrányaik származnak a termelői szervezethez tartozásból. 63 termelői szervezet válaszolt a nemzeti nyelven rendelkezésre bocsátott kérdőívre.

A termelői szervezet létrehozásának okai között a válaszadók többsége elsőszámú prioritásként rangsorolta, hogy *jobb árat kap a tejért*, ezt követte a *stabilabb ár, a termelő ellátási láncban belüli pozíciójának összességében tapasztalható javulása*, valamint a *tejbegyűjtés biztosítása a termelői szervezet valamennyi tagja számára*.

A célkitűzések elérése tekintetében a termelői szervezetek mintegy 60 %-a megerősítette, hogy részben, illetve teljes egészében *stabilabb árat* ért el. 70 %-hoz közeli azoknak a termelői szervezeteknek az aránya, amelyek *jobb árat* értek el, míg a termelői szervezetek mintegy 20 %-a azt erősítette meg, hogy egyáltalán nem érte el e két célkitűzés egyikét sem. A termelői szervezetek mintegy 65 %-a számolt be arról, hogy részben, illetve teljes egészében javította a termelők láncban belüli pozícióját, míg 14 %-uk állapította meg ennek ellenkezőjét.

A legnagyobb mértékben elért cél *a tejbegyűjtés biztosítása a termelői szervezet valamennyi tagja számára*, amely esetében a válaszadóknak közel 60 %-a számolt be a célkitűzés teljes mértékű eléréséről. A célkitűzés részleges elérésére vonatkozó válaszok beszámításával együtt ez az arány eléri a 71 %-ot. A termelési döntések meghozatalához a jobb piaci információk megszerzését szintén részben vagy teljes mértékben megvalósították az esetek kb. 73 %-ában, bár ez a célkitűzés gyakrabban teljesült részben.

A felmérés keretében vizsgált termelői szervezetek alapvető tevékenységei jóval túlmutatnak az árak tárgyalásán (a termelői szervezetek kb. 85 %-ánál). A termelői szervezetek a szállítási mennyiségekről (kb. 75 %), a szállítási feltételekről (kb. 60 %) és a fizetési feltételekről (kb. 70 %) is tárgyalnak. E termelői szervezetek többsége (kb. 80 %-a) egy vagy több olyan

¹³ Az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke: Beruházások tárgyi eszközökbe.

szolgáltatást nyújt, amely értéket ad a tejkínálathoz és/vagy támogatja a termelők tevékenységeit: tejbegyűjtést végez (kb. 50 %), információ-/tapasztalatcserét szervez (kb. 65 %), minőség-ellenőrzéseket szervez (kb. 50 %), technikai vagy gazdasági tanácsadást szervez (kb. 40 %), közös alapanyag-felvásárlásokat szervez (kb. 30 %).

A termelői szervezethez tartozó mezőgazdasági termelők számára jelentkező legnagyobb előnyt a termelői szervezetek szerint a szerződéses feltételek *kollektív tárgyalásának* lehetősége és a *tejmennyiségek jobb kezelése* jelenti. Egyes termelői szervezetek előnyként említik meg a jobb tejárakat, a vállalkozás stabilitását, a feldolgozókkal szembeni egyetlen tárgyalópartnert és a jobb piaci információkat is.

A termelői szervezethez tartozó mezőgazdasági termelők hátrányait ritkábban említik. Egyes válaszadók a következőket veszik figyelembe: a termelői szervezetek tagjai által fizetendő hozzájárulások, a szükséges (emberi és anyagi) erőforrások) és a mezőgazdasági termelők függetlenségének korlátozása a vállalkozói döntések meghozatala során.

A 63 termelői szervezet közül mindössze 11 mérlegeli – különösen a vállalkozásfejlesztés lehetősége miatt – a feldolgozó szövetkezetté alakulást annak érdekében, hogy jobb tejárakat érjen el a tagjai számára és javítsa a termelők ellátási láncon belüli pozícióját. A termelői szervezetek túlnyomó többsége leginkább a szükséges jelentős beruházás (és a nem kellő mértékű állami támogatás) és a tagjai részéről a vállalkozás irányában tanúsított érdeklődés hiánya miatt nem mérlegeli ténylegesen ezt a lehetőséget.

A válaszadók többsége lát lehetőséget arra, hogy a tagállamában több termelői szervezet jöjjön létre (csak 11-en adtak nemleges választ). Az ágazaton belüli nem kellő mértékű szerveződést, a sikertörténetek hiányát és a mezőgazdasági termelők együttműködési hajlandóságának bizonyos hiányát említik a termelői szervezetek eddigi teljes körű kiaknázása elmaradásának fő okaiként (az utóbbi azzal is összefügg, hogy a mezőgazdasági termelők inkább a felvásárlókkal létesített közvetlen kapcsolatot részesítik előnyben).

A gazdaszervezetek körében szintén folyt felmérés, különösen annak értékeléséhez, hogy a tagállamukban van-e lehetőség termelői szervezetekre.

Az elismert termelői szervezetekkel nem rendelkező tagállamok közül Dánia, Finnország, Hollandia, Svédország, Ausztria, Írország, Szlovénia és Lengyelország nem lát semmilyen lehetőséget ehhez az eszközhöz, mivel a szövetkezeti struktúra (Lengyelország esetében a termelői csoportok) már jól szervezett ágazatot tesz lehetővé. Litvánia az ágazat nem kellő mértékű szerveződésére hivatkozik a termelői szervezetek hiányának és az azokban rejlő korlátozott lehetőségnek az indokolására. A termelői szervezetekben rejlő lehetőségek pozitív megítéléséről számoltak be az észtországi és a lettországi mezőgazdasági termelők képviselői.

Az elismert termelői szervezetekkel rendelkező tagállamokban az eszköz közel áll a kimerítéshez Németországban, Olaszországban és Franciaországban, amelyek az EU összes szervezett termelői szervezetének 92 %-át adják. Franciaország sajátos esetében várhatóan kevesebb, de több termelői szervezet lesz (vagy azok termelői szervezetek társulásaiba tömörülnek), és azok a jellegüket tekintve transzverzálisak lesznek (egynél több feldolgozónak szállítanak).

A gazdaszervezetek kevés lehetőséget látnak termelői szervezetekre Spanyolországban (nem kielégítő mértékű szerveződés az ágazatban, nem a megfelelő eszköz), a Cseh Köztársaságban (már viszonylag nagy gazdaságok vannak), valamint Portugáliában és Belgiumban (jól fejlett szövetkezeti struktúra). Horvátország, Románia és az Egyesült Királyság képviselői ugyanakkor egyértelmű lehetőséget látnak arra, hogy több termelői szervezet legyen a területükön.

3.3. Kollektív tárgyalás (149. cikk)

Hat tagállam számolt be arról, hogy 2014-ben és 2015-ben a nyerstejszállítás kollektív tárgyalások nyomán létrejött szerződések keretében történt. A kollektív tárgyalások szerinti mennyiségek a 2015. évi összes tejszállításuk 25 %-át tették ki, ami **az összes uniós nyerstejszállításnak megközelítőleg 13 %-át** jelentette.

A versenyhatóságok beavatkozásának hiányáról számoltak be abban a vonatkozásban, hogy a versenyt kizárják, illetve a kollektív tárgyalások miatt a nyerstejfeldolgozó kkv-k súlyos kárt szenvednek.

2. táblázat Kollektív tárgyalások nyomán létrejött szerződések keretében 2014-ben és 2015-ben végzett nyerstej-szállítások

Tagállam	Kollektív tárgyalások során egyeztetett mennyiség (1000 tonnában)	A tagállamok általi szállítások közelítő aránya	Kollektív tárgyalások során egyeztetett mennyiség (1000 tonnában)	A tagállamok általi szállítások közelítő aránya
	2014		2015	
Bulgária	0	–	5,6	1,1 %
Cseh Köztársaság	1 053	44 %	497	17 %
Németország	14 249	45 %	13 253	42 %
Spanyolország	840	13 %	621	9 %
Franciaország	4 469	18 %	5 171	20 %
Egyesült Királyság	0	–	820	5 %

Spanyolországban a juhtej termelése tekintetében elismert egyetlen termelői szervezet arról számolt be, hogy 2014-ben mintegy 71 000 tonnáról, 2015-ben pedig 46 000 tonnáról (az értékesíthető termelésének közel 100 %-áról) folytak kollektív tárgyalások. A szállított

mennyiség csökkenése a termelői szervezetek tagjai számának (729-ről 548-ra) csökkenéséből fakad. Spanyolországban ezenfelül létrejött egy új termelői szervezet 2015-ben, egy pedig elveszítette elismerését, de az új jóval kisebb.

A kollektív tárgyalások nyomán szállított mennyiség arányának 2015. évi csökkenése a Cseh Köztársaságban leginkább annak tudható be, hogy az év folyamán 7 termelői szervezet megszűnt.

Franciaországban az arány egyenletesen nőtt az utóbbi három évben, az egyes években elismert termelői szervezetek számának növekedésével összhangban.

Németországban az arány meglehetősen stabil, mivel az új termelői szervezetek létrehozásának lehetősége csaknem elérte a határát, tehát bármely változás főként az országban szállított összes tejmennyiség alakulásával függ össze. Az arány 2015-ben kismértékben csökkent 2014-hez képest, emellett a termelői szervezetek társulásainak szerepe nőtt: a termelői szervezeteket tömörítő négy társulásból kettő nyilatkozott arról, hogy 2015-ben összesen 5,5 millió tonna mennyiségről folytatott kollektív tárgyalásokat (ez a kollektív tárgyalások szerinti összmennyiség 42 %-át jelenti).

A kollektív tárgyalás továbbfejlesztésének lehetőségével kapcsolatban a tagállamok által vázolt néhány sikertényező a következőkhöz kapcsolódott:

- A termelői szervezetek megfelelő dimenziója. Ahhoz, hogy a termelői szervezetek tényleges tárgyalási pozícióval rendelkezzenek, szükséges, hogy legyen minimális méretük. Fennáll ugyanakkor annak a kockázata, hogy a túlságosan nagy, újonnan létrehozott termelői szervezetek működésképtelenek. Németország és Franciaország a legtöbb elismert termelői szervezettel és a kollektív tárgyalások legnagyobb arányával rendelkező tagállamok. A termelői szervezetek tagjainak száma Németországban átlagosan kb. 100, Franciaországban átlagosan kb. 250. Célszerűnek tűnik, hogy első lépésként kezelhető méretű termelői szervezetek jöjjenek létre, amelyek esetlegesen nagyobb struktúrákká, például termelői szervezetek társulásaiává alakulhatnak át, nem pedig hatalmas, 1000–2000 tagot számláló, alig működőképes termelői szervezetekké.
- A tejfelvásárlók körében a mezőgazdasági termelői csoportokkal kollektív tárgyalásokba bocsátkozás lehetséges előnyeire irányuló figyelemfelkeltés (zökkenőmentes tárgyalás, alacsony ügyleti költségek, az ellátás garantálása és jobb kommunikáció).
- A termelői szervezetek számára a kollektív tárgyalás célkitűzéseinek teljesítésétől függően nyújtott (a már rendelkezésre álló pénzügyi támogatáson felüli) pénzügyi támogatása ösztönözheti ezt a gyakorlatot, valamint a termelők és a feldolgozók közötti további integrációt.
- A termelők közötti szolidaritás kulcsfontosságú a termelői szervezetek eredményes működéséhez. Az, hogy a mezőgazdasági termelők kedvezőbb feltételek keresése érdekében kikerülhetik a termelői szervezetek által elért megállapodásokat, veszélyezteti a termelői szervezetek megfelelő működését.

A felmérésre választ adó termelői szervezetek többségében (73 %) a kollektív tárgyalás eredménye kötelező a termelői szervezet tagjaira nézve. A 63 válaszadó közül mindössze 9 esetében a termelői szervezet tagjai a termelői szervezeten kívül tárgyalnak, illetve a termelői szervezeten kívülre szállítják a tejük egy részét. A szerződéseket vagy a mezőgazdasági termelők, vagy a nevükben a termelői szervezetek kötik; ez a második lehetőség a legnépszerűbb (közel 60 %).

3.4. Oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott sajt kínálatának szabályozása (150. cikk)

Két tagállam fogadott el oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt áll földrajzi jelzéssel ellátott sajt kínálatának szabályozására vonatkozó szabályokat. Franciaország a *Comté*, a *Beaufort*, a *Reblochon* és a *Gruyère* tekintetében, Olaszország pedig az *Asagio*, a *Grana Padano*, a *Parmigiano Reggiano* és a *Pecorino Romano* tekintetében. A kapcsolódó értesítéseket a tejágazati csomagot ismertető honlapon¹⁴ tették közzé.

A két tagállam pozitívan értékeli ennek az eszköznek az eredményességét a kínálatnak a kereslethez történő megfelelő hozzáigazítása, az árstabilizálás és a termelés hátrányos helyzetű régiókon belüli védelme tekintetében.

3.5. Szakmaközi szervezetek (157. cikk (3) bekezdés)

A tejágazatban **10** szakmaközi szervezetet ismernek el öt tagállamban: Franciaországban (összesen 6, amelyek közül négy regionális dimenziójú), Spanyolországban, Magyarországon, Hollandiában és Portugáliában. Magyarországon a szakmaközi szervezet az ellátási lánc három szakaszával foglalkozik a termelőktől a kiskereskedőig, míg a többi szakmaközi szervezet csak a termelőket és az iparágat foglalja magában (Hollandiában a kereskedelmi szervezet partnerségi kapcsolatban áll a szakmaközi szervezettel, és tanácsadóként részt vesz az igazgatótanácsában):

Ezen öt tagállam mindegyike kielégítőnek tartja a szakmaközi szervezeteinek működését azon szerepük tekintetében, hogy az ellátási lánc különböző érdekelt feleinek érdekeit képviselik.

Az elismert szakmaközi szervezettel nem rendelkező tagállamok közül Olaszország, Szlovénia, Lengyelország, Görögország, Románia, Horvátország, Belgium és kisebb mértékben Lettország lát lehetőséget ilyen struktúrákra. A fennmaradó esetekben ezen eszköz igénybevételének leginkább az az oka, hogy jól fejlett szövetkezeti modellel rendelkeznek, vagy a gazdasági szereplők csak kevés érdeklődést tanúsítanak.

Az 1308/2013/EU rendelet 2010. cikke¹⁵ azokról az elismert szakmaközi szervezetekben alkalmazott megállapodásokról és összehangolt magatartásokról rendelkezik, amelyek bizonyos feltételek mellett mentesülnek az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdése alól.

¹⁴ http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/index_en.htm

¹⁵ Korábban az 1234/2007/EU rendelet 177. cikke.

Az 1308/2013/EU rendelet 164. cikke megállapítja a szakmaközi szervezetek által igénybe vehető szabálykiterjesztési mechanizmusra vonatkozó követelményeket. E rendelkezések ismeretében Franciaország négy értesítést küldött 2015-ben és 2016-ban a tejágazat szempontjából általános érdeket képviselő közös fellépések regionális szakmaközi szervezetek általi finanszírozására szolgáló tagi hozzájárulásokra vonatkozóan.

A felmérésbe bevont termelői szervezetek és gazdaszervezetek egyaránt azzal érveltek, hogy a szakmaközi szervezetek eredményesebbé tétele érdekében azoknak több mozgástérrel kell rendelkezniük. Néhányan azzal érvelnek, hogy a követelmények legyenek rugalmasabbak a szabálykiterjesztési mechanizmus alkalmazása érdekében, illetve azzal, hogy több szerepet vállaljanak a válságmegelőzésben és -kezelésben (különösen a termelés tervezése tekintetében, a közös piacszervezésről szóló rendelet 222. cikkében már szereplő rendelkezéseken túlmenően).

3.6. A tejszállításokra vonatkozó kötelező bejelentések (151. cikk)

2015. május 1-jétől a tagállamok legkésőbb minden hónap 25. napjáig kötelesek értesítést küldeni a Bizottságnak az előző hónapban a területükön letelepedett első felvásárlóknak szállított nyers tehéntej teljes mennyiségéről.

Néhány kivételtől eltekintve a tagállamok által az e szabályozási követelmények betartása érdekében bevezetett intézkedésekre vonatkozó információk észszerű bizonyossággal szolgálnak a tekintetben, hogy egy adott hónapban szállított tej teljes mennyiségéről a határidőn belül értesítést küldtek.

Az értesítési rendszer bevezetése óta eltelt első 13 hónapban (2015 áprilisától 2016 áprilisáig) a 25 napos határidő betartásának mértékét e jelentés mellékletének B. táblázata részletezi. 12 tagállam teljes mértékben betartotta a határidőt, míg 8 tagállam észrevehetően javította a teljesítményét 2016 első hónapjaiban. Az első felvásárlók tekintetében kevésbé korlátozó szabályokat alkalmazó tagállamok nem nyújtanak megfelelő teljesítményt.

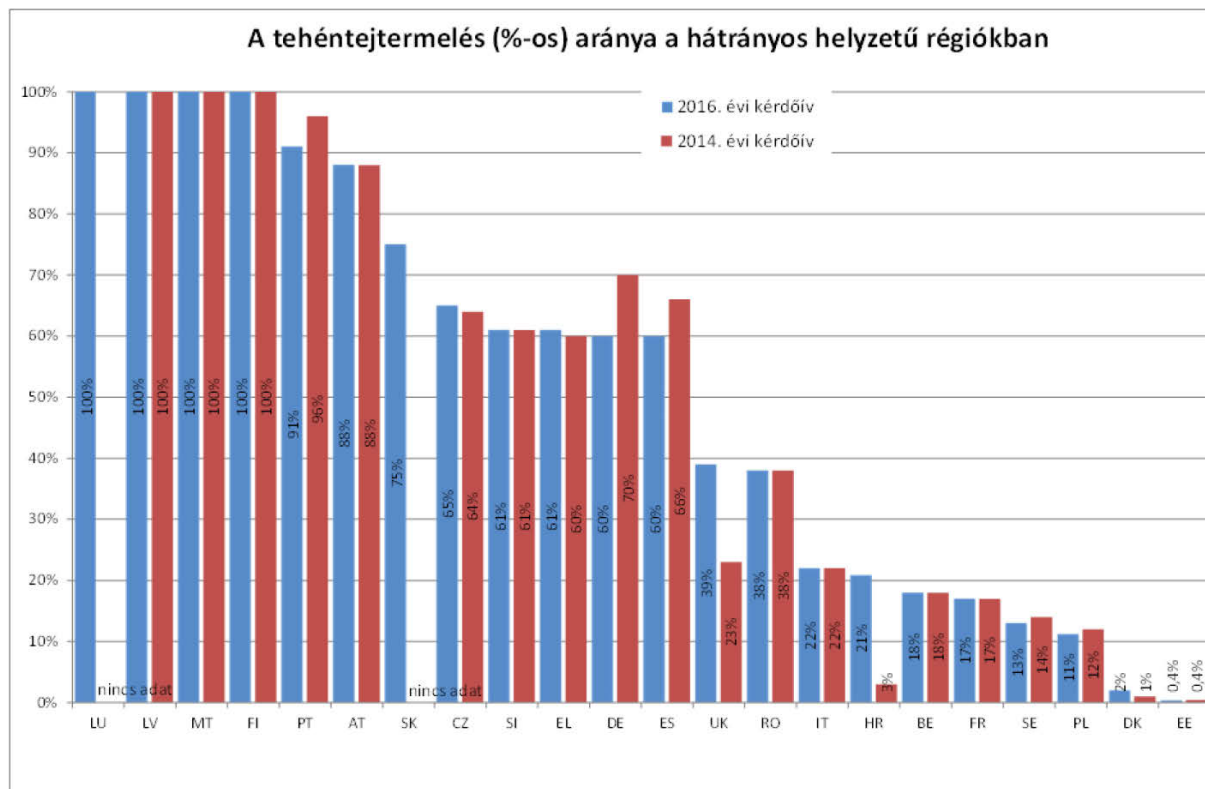
4. A TEJÁGAZATI CSOMAG HATÁSA A TEJTERMELŐKRE ÉS A TEJTERMELÉSRE A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ RÉGIÓKBAN

Mivel a tejtermeléssel kapcsolatban a „hátrányos helyzetű régióknak” nincs egységes meghatározása, a tagállamokat kérdezték meg arról, hogy ebben az összefüggésben milyen kritériumokat alkalmaznak. A tagállamok öt különböző jogalapra hivatkoztak. Az 1305/2013/EU rendelet 31. és 32. cikkében meghatározott „*hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területekre*” hivatkoztak a leggyakrabban (12 tagállam). Más tagállamok a kedvezőtlen helyzetű térségekre (1257/1999/EK rendelet), a kevésbé fejlett régiókra (1308/2013/EU rendelet), valamint a 75/268/EGK és a 85/148/EGK irányelvre hivatkoztak. Hat tagállam jogszabályi hivatkozások nélkül eltérő leírást adott, és négy tagállam nem jelentette be a hátrányos helyzetű régiók fogalm meghatározását.

A „hátrányos helyzetű területek” e meglehetősen heterogén fogalommeghatározásai alapján a hátrányos helyzetű területeken folytatott tejtermelés aránya az alábbi diagramon ábrázoltak szerint alakult:

2. diagram Tejtermelés a hátrányos helyzetű régiókban

A 2. diagram a tejtermelés hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű területek közötti, az évek során meglehetősen stabil megoszlását szemlélteti. Csak Horvátországban tapasztalható észrevehető szakadék, de ez inkább a „hátrányos helyzetű régió” újradefiniálásának a következménye, mint a különböző régiók közötti tényleges elmozdulást jelent.

A tagállamok nem számolnak be a hátrányos helyzetű és a nem hátrányos helyzetű régiók közötti, észrevehetően eltérő tendenciáról a tejtermelés és a tejtermelők száma tekintetében. A tejtermelés növekedésének és a gazdaságok elhagyásának aránya valójában meglehetősen független a tejtermelés területének kiszolgáltatottságától. A stabil vagy növekvő tejtermelés tendenciája, valamint a vállalkozások számának csökkenése (nagyobb csordák és tehenenként magasabb tejhozam mellett) ezért ugyanúgy érvényesül.

Ami a szerződéses kapcsolatokat illeti, a tagállamok válaszaiból az derül ki, hogy a tejtermelő szövetkezetek relatív súlya magasabb a hátrányos helyzetű régiókban, mint az ország más területein. Ez a helyzet Olaszországban, Lengyelországban, Svédországban, Franciaországban, Észtországban és kisebb mértékben Portugáliában, Görögországban és Romániában, ahol a hátrányos helyzetű régiókban lévő feldolgozó és begyűjtő szövetkezeteknek történő szállítás százalékos aránya együttvéve magasabb (és ezért a magánfeldolgozók aránya alacsonyabb), mint az 1. diagramon. E tényre tekintettel a tejágazati csomag szerződéses kapcsolatokra, termelői szervezetekre és kollektív tárgyalásra vonatkozó rendelkezései esetlegesen kevésbé relevánsak a hátrányos helyzetű régiókban.

A tagállamok a tejágazati csomagot többnyire hasznos eszköznek tekintik általában a tejágazat szerkezetátalakítása szempontjából, ugyanakkor elismerik, hogy a csomag nem kifejezetten a hátrányos helyzetű régiókra irányul. Franciaország az egyetlen tagállam, amely arról számolt be, hogy a termelői szervezetek és az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott sajtok kínálatának szabályozása megfigyelhetően kedvez a megtermelt tej hátrányos helyzetű régiókban történő tartósításának (a síkságokhoz képest a hegyvidéki területeken valamivel alacsonyabb a gazdaságok elhagyásának aránya).

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A tejágazati csomag elfogadására a 2009-es válságot követően került sor. Elsődleges célja a láncon belüli termelők helyzetének javítása volt. Bizonyítottan javította a helyzetüket, többek között a termelők más különböző, a tejágazati csomagon túlmutató kollektív fellépéseivel, és még többet lehet tenni a helyzetük további érdemi javítása érdekében:

- Széles körben végrehajtottak kötelező szállítási szerződéseket azokban a tagállamokban, ahol alacsony a szövetkezetek aránya. Ez az eszköz hivatalossá teszi az EU-n belüli összes tejszállítás 41 %-át képviselő tagállamok termelői és feldolgozó közötti kapcsolatokat.
- Termelői szervezeteket 11 tagállam ismer el. Ezek a termelői szervezetek kézzelfogható eredményeket hoznak a mezőgazdasági termelők számára: a felmérésben részt vett termelői szervezeteknek több mint 60 %-a számol be arról, hogy számukra jobbak vagy stabilabbak a tejáruk. A termelői szervezetek többsége sokkal többet tesz az árak és a szállítások tárgyalásánál: a termelői szervezetek 80 %-a nyújt egy vagy több olyan szolgáltatást, amely értéket ad a tejkínálatához és/vagy támogatja a termelők tevékenységeit, például tejbegyűjtést, minőség-ellenőrzést végez, technikai támogatást nyújt és közös alapanyag-felvásárlásokat bonyolít. Az erre vonatkozó sikeres példákat hasznosítani kell, amennyiben azok javítják a tejtermelők hosszú távú hatékonyságát és ellenálló képességét.
- Az első felvásárlókkal folytatott kollektív tárgyalás, amelyet a mezőgazdasági termelők a termelői szervezetek egyik legnagyobb előnyének tartanak, lényegében Németországban, Franciaországban és a Cseh Köztársaságban, és kisebb mértékben Spanyolországban, az Egyesült Királyságban és Bulgáriában valósult meg oly módon, hogy a verseny megsértéséről nem számoltak be.
- Az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott sajtok kínálatának szabályozása a kínálatnak a kereslethez történő megfelelő hozzáigazítása, az árstabilizálás és a hátrányos helyzetű területeken a sajtermelés védelme tekintetében pozitív eredményeket mutat fel abban a két tagállamban, ahol azt alkalmazzák.
- A szakmaközi szervezetek hozzájárulnak az ellátási lánc egészének átláthatóbbá válásához, és sokféle tevékenység – például az egységesített szerződések meghatározása, a promóció és a technikai tanácsadás – esetében bebizonyították hasznosságukat.

- A tejszállítások kötelező bejelentésére vonatkozó rendelkezés szigorú mennyiségi információs rendszert biztosít, ugyanakkor számottevően javítja az információk időszerűségét.
- Noha a tagállamok általában elismerik, hogy a tejágazati csomag nem kifejezetten a hátrányos helyzetű régiókra irányul, Franciaországban a termelői szervezeteket és az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott sajtok kínálatának szabályozását a tejtermelés e régiókon belüli fennmaradása szempontjából kedvezőnek tartják.

A tejágazati csomag két kulcsfontosságú eszközében – a termelői szervezetekben és a kollektív tárgyalásokban – rejlő lehetőségeket a tagállamok, a termelői szervezetek és a gazdaszervezetek elismerik, de még teljeskörűen nem aknázzák ki. Uniós és tagállami szinten folytatott pedagógiai, pénzügyi vagy operatív jellegű fellépések helyezhetők kilátásba:

- Tagállami szakértők részvételével szervezett munkaértekezletek az országukban szerzett tapasztalatok és bevált gyakorlatok megosztása érdekében.
- A termelőket és a feldolgozókat célzó figyelemfelkeltő kampányok a termelői szervezetek működésével és az azokban rejlő lehetőségekkel kapcsolatban:
  - meglévő termelői szervezetek sikertörténeteire vonatkozó gyakorlati példák;
  - mezőgazdasági termelők közötti megbeszélések és bevált gyakorlatok cseréje;
  - vidékfejlesztési programok szerinti finanszírozási lehetőségek;
  - a kollektív tárgyalás és más kollektív fellépések termelők és feldolgozók számára jelentkező előnyei;
  - arra vonatkozó egyértelmű információk, hogy mi várható el a termelői szervezetektől, különösen a versenyszabályok tekintetében.
- A termelői szervezetek fejlesztésében tényleges lehetőséget látó és a vidékfejlesztési programjaikban azok létrehozásához támogatást nem előíró tagállamok arra való ösztönzése, hogy javaslatot tegyenek a megfelelő módosításokra.
- A termelői szervezetek előnyben részesítése a támogatási programokhoz hozzáféréssel rendelkező egyéni termelőkkel szemben: támogatások formájában, a támogathatósági kritériumok megállapításakor kiemelt helyen kezeléssel vagy magasabb társfinanszírozási arányok megállapításával. A tagállamok mérlegelhetnek nemzeti szintű adókedvezményeket is.
- A termelői szervezeteknek nyújtott kiegészítő pénzügyi támogatás a kollektív tárgyalás célkitűzéseinek, valamint egyéb olyan közös tevékenységeknek a megvalósulásától függővé tétele, amelyek hozzájárulnának ahhoz, hogy a termelői szervezetek több értéket teremtsenek.
- A termelői szervezetek társulásokba tömörülésének elősegítése oly módon, hogy a termelői szervezetek megfelelő létrejöttét követően a termelői szervezetek társulásai ugyanolyan pénzügyi lehetőségekkel rendelkezzenek.

- A termelői szervezethez tartozó mezőgazdasági termelők számára olyan kötelezettség megállapításának mérlegelése, hogy az összes tejüket (vagy annak minimális arányát) a termelői szervezetük közvetítésével szállítsák, illetve a tejfelvásárlók számára olyan kötelezettség megállapításának mérlegelése, hogy ne a termelői szervezetek tagjaival, hanem a termelői szervezetekkel tárgyaljanak, annak érdekében, hogy ki lehessen küszöbölni a termelői szervezetek által folytatott kollektív tárgyalás kikerülését.
- A termelői szervezetek elismerésére vonatkozó adminisztratív feltételek és követelmények felülvizsgálata a termelői szervezetek észszerű minimális méretének meghatározása érdekében, elkerülve ugyanakkor a különböző tagállamokon belüli mezőgazdasági termelőknek a jelenlegi eltérő kritériumok miatti hátrányos megkülönböztetését.

A tagállamok különösen arra való ösztönzése, hogy a kollektív tárgyaláson túlmutató és a tejellátási láncban belüli jelentőségüket fokozó kollektív fellépésekkel tegyék meg a termelői szervezetek létrehozásának elősegítéséhez szükséges lépéseket. A termelői szervezetekre és a kollektív tárgyalásra vonatkozó ajánlásokon kívül mérlegelni kell a szakmaközi szervezetek szerepének kiterjesztését.

Az e jelentésben ismertetett ténymegállapításokra tekintettel a tejágazati csomag valódi eredményeket ért el, de ahhoz, hogy a benne rejlő összes lehetőség megvalósulhasson, több időre és eszközre van szükség, különösen a kollektív tárgyaláson túlmutató kollektív fellépések tekintetében. A tejágazati csomagnak a 2020 utáni időszakra való kiterjesztése ezért mérlegelés tárgyát fogja képezni, figyelembe véve azt, hogy elő kell segíteni a termelők termelői szervezetekbe történő elmélyítettebb integrációját.